

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De pulchritudine & suavitate styli. Capvt XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

re simul copulantur, & variè miscentur, de quos alibi fusius.

Secunda est *λίγαν* exaggeratio rei maximè per adiuncta, cum gravitate orationis, quale est illud. (F. cinus est vincere ciuem Romanum; scelus verberare, propè paricidium necare: quid dicam igitur à cruce tollere?) Hec in eodem loco commorans rem expendit, auget, & in summam, quam potest magnitudinem attollit.

Tertia est *πρῶτων & κατασκευῶν ἐπιβρασις*, Rerum, & constitutionum frequentatio, atque corroboratio, cum loco firmissimo, quo tota caussa continetur, manetur diutius, & eodem sapius reditur, qui locus tanquam sanguis per totum corpus orationis diffunditur.

Quarta *ὀπιονομία ἐργῶν ἢ παθῶν*, factotum, affectuumque prudens distributio. Vbi totum aliquid in partes exquisitè digeritur, & sigillatim omnia expenduntur, tum variorum affectuum figuris, ut res tulcrit contemperantur. Ad summum in locis, & figuris tota amplificatio sita est, de quibus libro septimo dicitur. Hæc est virtus *πρῶτων* que ad gravitatem, & magnitudinem orationis maximè attinet. Nam etsi breves orationes, nec diffusius ei cumdum plus habeant aliquando amœnitatis, plenæ tamen illæ, & vberes maiori dignitate præditæ sunt. Sed cavendum maxime, ne amplificationis studio, tum in prolixitatem, tum etiam in puerile dicendi genus delabamur. Nihil enim ad nauseam excitandam efficacius, quam si res, & communes, & notæ, nec adeo speciosa, communium locorum, frigidarumque locutionum congerie amplificentur, hoc maximè sæculo, in quo aures potius rebus, quam verbis pascuntur.

De methodo gravitatis.

CAPVT XXXV.

Longinus
περί βίας
Γαυρίας
methodus
quæ q. e. re
bim constat.

Grandis oratio in genere quinque rebus constat, quas Longinus *πρῶτες ἐπιγονίας γονιμοτάτας* fontes grandiloquentiæ vberri-mos nominat. Prima est *τὸ περὶ τὰς νοήσεις ἀδρεπήβολον*, quod interpretor sensuum, & inuentionum vim, prudentiam, sapientiam, fecunditatem. Qualis est in Homero, Demosthene, & Cicerone, quæ virtus maximè ex bonitate ingenij dependet.

Secunda, *σφοδρὸν & ἐπιθυσιαιτικὸν πάθος*, vehemens, acris, & furore quodam incitata affectio, in quo errant, qui furorem tantum Poetarum esse dicunt. Nam ad graues illos quoque, & vehementes oratores pertinet. Testis & ille Galba, qui cum causam meditare-retur, plerumque ita incendebatur animo, ut vis caloris in corpus redundaret, & vultu rubore perfuso, scintillantibus oculis, quasi à sensibus abreptus, seruos etiam literatos operis ad-ministros in isto animi impetu multaret. Quæ obrem vehementer apti sunt ad eloquentiam, qui faciles sunt ad suscipiendas rerum imagi-nes, & ad conservandas tenaces ipsdem vehementer afficiuntur, fateatur ipse Cicero sibi perorationes impetu quodam mentis flue-re.

Tertia est in temperie figurarum earumque illustrium, ut Descriptionis, Amplificationis, Iurifurandi, Interrogationis, Parabolarum, Iconum, &c. quæ commemorantur à Longino.

Quarta, est *γενναία φράσις* dictio generosa, & grauis tropis, non tamen affectatis, aut violentis illuminata, sed grandis, simplex, rotunda, à puerili cultu aliena.

Quinta, est *συνῆχη ὀνομάτων* compositio, & numerus, atque is etiam affectationis expertus, & plerumque de industria incuriosus.

De pulchritudine & suauitate styli.

CAPVT XXXVI.

Pulchritudo, quæ *κάλλος*, & *ἐπιμέλεια* dicitur ab Hermogene, est singularum orationis partium, cum coloris suauitate concinnitas. Laxius Hermogenes, *κάλλος* *μνηστικὸν τὸ ἐν λόγῳ κυρίως μὲν ἀνέη, τὸ ἐκ πάντων τῶν ποιούντων τὰς ἰδέας αὐτῆ πάσας ὄσον ἐνοιαῖον, μεθόδων, λέξεων & ἰσοτιμῶν εἰσάρμο-σεν, & σίμμερον, μετὰ τὴν ἐπιφανομένην δὲ ὄλα τὰ λόγῳ ποιήτη, ἢ ἢ μίας προπέ-σης τῆ ἰδέα κατὰ πῶρ ἐν σώματι χρώμα.* Ex quo intelligas duos esse genera pulchritudinis. Est enim vnum omnibus sui partibus concinnum, atque aptum: utpote sententijs, eatum tractatione, verbis, ornamentis, membris, compositione, clausula, numero: Alterum est compositum, & comparatum, quod *λεγαλλοπισμένον* dicitur.

Pulch. duo
ge. sta.

dicitur, quo insignioribus partibus elucet cum ornatu decoro, & florido.

Sophistarū
Stylus
Cicer. in
Oratore.

Is est stylus, quem sophista, seu magistri eloquentia consecrati sunt, qui omnia ad delectationem retulerunt, qui longe distent à graui illo, & negotioso, seu forensi genere dicendi. Eius omnino est orationis, & artificium quarere, & profiteri, concinnas sententias exculperet, fabulas & historias intexere, verba transferre aperius, eaque ita disponere, vt pictores varietate colorum: Parta paribus referre, aduersa contrarijs, sapissimèque similiter extrema definire. Ad summum totum hoc genus debet esse crebrum acutus sententijs, suauis, affluens, pictum, insignè, inustum calamistris, plenum margaritarum, cum sit ad aurium delicias compositū, quæ omnia in ciuili aut philosophica oratione non parua essent vitia.

Huic generi historia finitima est, in qua, & narratur ornatè, & regio sapè, aut pugna describitur: interponuntur etiam conciones, & hortationes; in quibus tracta quedam, & fluens expetitur, non contorta, & acris oratio. Hoc stylo sunt Heliodori Aethiopica.

Pulchritudinis exempla.

Heliod.

Aethiop. l.

3.

Callist. in

Narcisso.

Tale est illud in descriptione Charicleæ, ἦγετο μὲν ἐφ' ἀμοιβῆς ἀπὸ σωμαρίῳ λευκῆς βοῶν ὀχρῆμένη, χιτῶνα δ' ἀλουργοῦ ποδῆρη χρυσῆς ἀκτιστοῦ χαλκῶσανον ἡμιπέσο, &c. quæ affectum suo loco. Item Callistrati in Narcisso. πῶς ἢν μᾶλλον δ' ἦθελε ἡλικιωτῆς ἐρωτῶν ἀτραπὴν οἷον δὲ αὐτὸ τὸ σῶματος ἀπολάμπων. Puer erat, vel potius adolefcens coæuus amorū, veluti fulgurum quoddam è corporis dignitate iaculans.

Candaules

Cyges.

Herod. &

Dionys.

πρὸ οὐδὲ.

Dionysius

Sophista

Herodoti

narrationē

Atticam

fuit.

Talis illa narratio Herodoti de Candaule, & Gyge satis nota, cuius summam suauitatem miratus Dionysius Sophista, eam ex Ionica lingua in Atticam transfert his verbis:

Γύγη οὐ γὰρ σε δοκῶ πεδεσθῆναι μὴ κέγοντι τὰ περὶ τῶ ἀνδρῶν γυναικός. ὥσα γὰρ τυγαίνας ἀνθρώποις ὄντα ἀπιστότερα τ' ὀφθαλμῶν. ποίει ὅπως ἐκένω δαση γυμνῆ. ὃ δ' μετὰ ἀναβοήσας εἶπεν Δέσποτα πῖνα λέγεις λόγον οὐκ ὀρθῶς, κελεύω. μεδέσσομαι τὴν ἐμὴν δασησάσαι γυμνῆ, ἅμα δ' χιτῶνι ἐκδυμένῳ συνεκδέεται καὶ τὴν αἰδῶ γυμνῆ παλαιῶν τὰ παλαιὰ δεύρηται ἀνθρώποις δὲ ἐν μανθῶσειν δεῖ εἰ οἷς εἰ τὸδε εἶν ἄρῶν τινα τὰ ταυτῆ. ἐγὼ δ' πάθομαι ἐκένω πασῶν γυμναίων εἰ-

νοῦ καλλίστου, καὶ οὐ θέλωμαι μὴ χεῖρον ἀνδρῶν. ὁ μὲν δὲ λέγων ταῦτα ἀπεμαχέτο δ' ἡμίσειε τοῖς δ' ἀρσεί Γύγη, καὶ μὴ φοβῆσθαι ἐμὸ ὡς περὶ ἀμῶν. Ἐν λόγον λέγω τοῦδε. Qui Græca salutarit à limine, agnosceret in istis maximas suauitatis, quæ in narratione esse potest, & structura verborum, delicias. Non dissimile est illud Ciceronis.

Crotoniatū
Cic. 2. de
inuent.

Zeuxis

Helena

Crotoniatæ quondam cum florent omnibus copijs, & in Italia cum in primis beati numerarentur, templum Iunonis, quod religiosissimè colebant, egregijs picturis locupletare voluerunt. Heracleotem Zeuxis, qui tum longè cæteris excellere pictoribus existimabatur, magno pretio conductum adhibuerunt, Is & cæteras tabulas complures pinxit, quarum nonnulla pars vsque ad nostram memoriam propter fami religionem remansit. Et vt excellentem multæbris formæ pulchritudinem muta in se imago contineret, Helena se pingere simulachrum velle dixit. Quod Crotoniatæ, qui eum muliebri in corpore pingendo plurimum alijs præstare sapè acceperunt, libenter audierunt. Putauerunt enim eum, si quo in genere plurimum posset, in eo magnoperè elaborasset. Egregium sibi opus in illo fano relicturum, neque tum illos ea opinio fecellit. Nam Zeuxis illic quæsiuit ab eis, quasnam virgines formosas haberent, illi autem statim hominem duxerunt in palestam, atque ei pueros ostendunt multos magna præditos dignitate. Etenim, quodam tempore Crotoniatæ multum omnibus corporum viribus, & dignitatibus antesteterunt, atque honestissimas ex Gymnetico certamine victorias, domum cum maxima laude retulerunt. Cui puerorum igitur formas, & corpora magno hic opere miraretur. Horum (inquunt illi) sorores sunt apud nos Virgines. Quare, qua sint illæ dignitate, potes suspicari. Præbete igitur mihi quaslo, inquit, ex istis virginibus formosissimas dum pingo, id quod pollicitus sum vobis, vt mutum in simulachrum ex animal exemplo veritas transferatur. Tunc Crotoniatæ publice de consilio, Virgines vnum in locum conduxerunt, & pictori, quas vellet eligendi potestatem fecerunt. Ille autem quinque delegit, quarum nomina multis potæ memoria tradiderunt, quod eius silenti iudicio probata, qui verissimum pulchritudinis iudicium habere debuisset. Hæc oratio venusta est, & magno artificio elaborata.

De

